

SMERTER HOS HEST







Introduktion:

Heste er både flokdyr og byttedyr og de har derfor udviklet en adfærd, der gør dem i stand til at skjule smerter. I naturen kan et dyr, der viser tegn på svaghed eller smerte, nemt blive et mål for rovdyr eller udstødt fra flokken. Det er derfor en fordel at kunne camouflere sine smerter.

Smerte hos heste udtrykkes ofte på subtile måder som f.eks. ændringer i gangart, kropsholdning, aktivitetsniveau eller mindre interesse i sociale interaktioner. Hestene kan også undgå bestemte bevægelser, der forårsager smerte.

Denne evne til at skjule smerte gør det svært at opdage, når hesten reelt er smerteplaget og derfor er det vigtigt at være opmærksom på selv små ændringer i adfærden.

Selvom hesteejere og trænere altid ønsker det bedste for deres heste, kan smerteadfærden være så subtil, at den ikke bliver opdaget og hesten bliver brugt i træning på trods af, at den lider af kroniske smerter.

Forskellige undersøgelser fra Danmark, Sverige, England og USA har fokuseret på rideheste både ved stævner og i deres daglige omgivelser. Fælles for hestene var, at deres ejere og ryttere mente, de var sunde og raske. Objektive undersøgelser viste imidlertid, at over 50 % af hestene havde en eller anden form for halt-hed eller anden smerte lokaliseret til bevægeapparatet.

Kroniske smerter påvirker både hestens velvære og præstation. Langvarige smerter kan øge stressniveauet, mindske tolerance og svække immunforsvaret. Derfor er det vigtigt at kunne genkende hestens smertesignaler.

Denne brochure giver dig som hesteejer eller træner redskaber til at vurdere hestens smertestatus under ridning på en objektiv og systematisk måde.

De 24 adfærdsmarkører for smerte

Skemaet på næste side fokuserer på smerteadfærd under ridning. Der er opført 24 forskellige adfærdsmarkører, som er knyttet til smerte.

Efter en god opvarmning observeres hesten under ridning i minimum 10 minutter i skridt, trav og galop samt på både venstre og højre volte. Hvis du ser nogen af de beskrevne adfærdsmarkører, noterer du dem.

Hvis der er 8 eller flere markeringer (ud af de 24), tyder det på smerter i bevægeapparatet, og det kan være tid til at kontakte dyrlægen for nærmere undersøgelse.

Ved at scanne denne QR-kode kommer du ind på en side med billeder af hver adfærdsmarkør, så de er nemmere at genkende.



Ved at scanne denne QR-kode kommer du ind på en side med billeder af hver adfærdsmarkør, så de er nemmere at genkende.

https://static1.squarespace.com/static/630264eadd08da74c4f27a5a/t/6407456c640c094aa88d00a0/1678198132343/TWTP_24+Behaviours_mobile+version_v2+3.06.23.pdf



24 adfærdsmarkører for smerte hos den redne heste

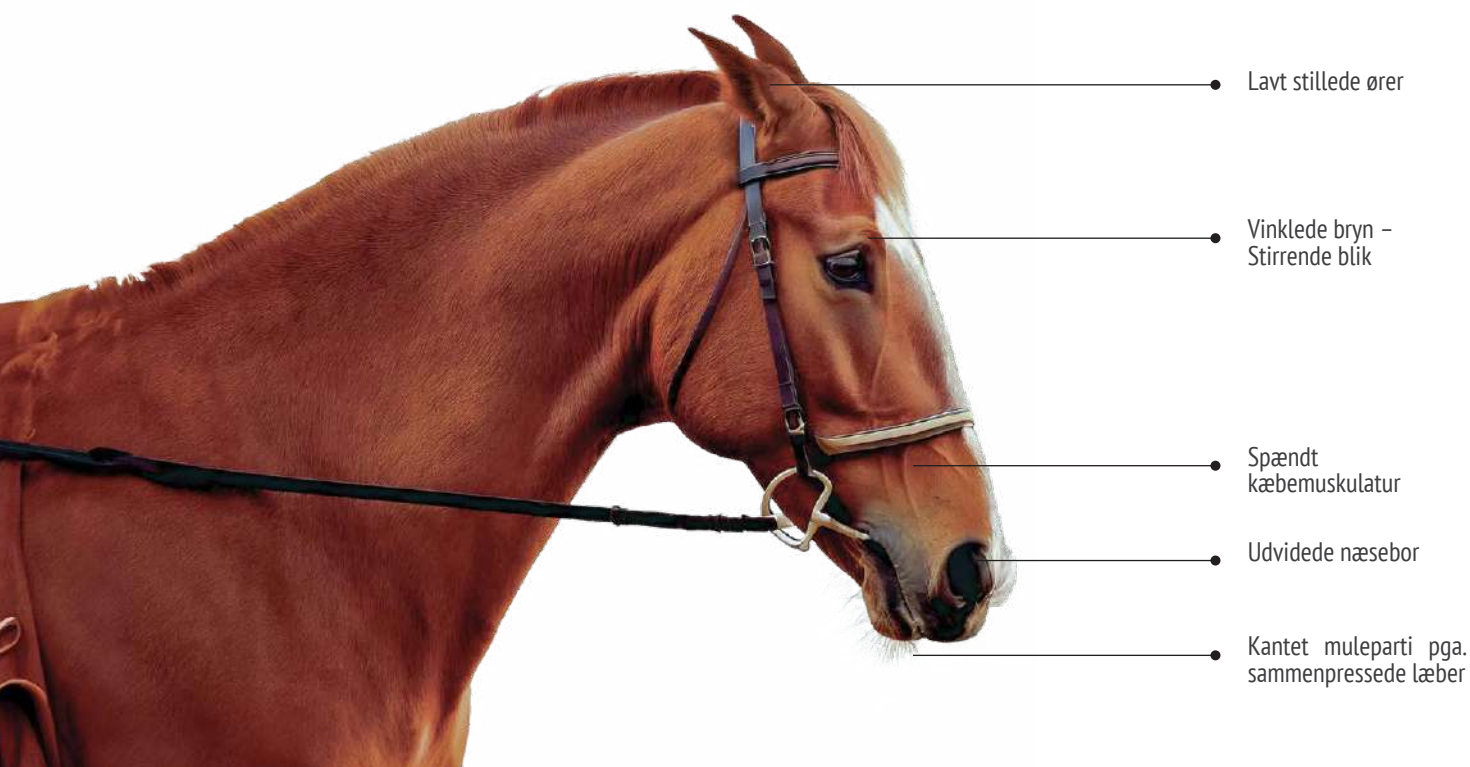
	MARKØR	JA/NEJ
1.	Ørerne roteret tilbage eller flade (begge eller kun ét) i ≥ 5 sekunder; lægges gentagne gange fladt bagud.	
2.	Øjenlåg lukkede eller halvt lukkede i 2-5 sekunder ad gangen; hyppig blinken.	
3.	Sclera (det hvide i øjet) ses tydeligt gentagne gange.	
4.	Intens stirren eller blankt udtryk i ≥ 5 sekunder	
5.	Munden åbnes og lukkes gentagne gange med adskillelse af tænder, i ≥ 10 sekunder.	
6.	Tungen er fremme og/eller bevæger sig ind og ud gentagne gange.	
7.	Bid trukket gennem munden på én side gentagne gange.	
8.	Gentagne ændringer i hovedposition, ikke i rytme med travet.	
9.	Hovedposition ændres regelmæssigt, kastes eller tiltes fra side til side.	
10.	Hovedet (linjen fra pande til mule) foran lodret ($>30^\circ$) i ≥ 10 sekunder.	
11.	Hovedet (linjen fra pande til mule) bag lodret ($>10^\circ$) i ≥ 10 sekunder.	
12.	Konstant tiltet hovedholdning eller svinger hovedet gentagne gange.	
13.	Hale strammet tæt mod midten eller holdt til én side.	
14.	Hale svinger i store bevægelser gentagne gange under overgange.	
15.	Forhastet gangart (frekvens af trav skridt $>40/15$ sekunder); uregelmæssig rytme i trav eller galop; gentagne hastighedsændringer i trav eller galop.	
16.	Gangart for langsom (frekvens af trav skridt $<35/15$ sekunder); paslignende trav.	
17.	Bevæger sig i tre spor i trav eller galop.	
18.	Changerer gentagne gange i galop enten foran og/eller bagved; gentagne anspring med forkert ben.	
19.	Spontane ændringer i gangart (f.eks. brud fra galop til trav, eller trav til galop)	
20.	Snubler eller "slæber" skiftevis det ene eller det andet bagben flere gange.	
21.	Pludselig ændring af retning, skræmmes.	
22.	Modvilje mod at bevæge sig fremad, stopper spontant.	
23.	Stejler.	
24.	Bukker eller sparker bagud (ét eller begge bagben)	

Hestens andre smerter

Der kan være mange grunde til at en hest har smerter. Skemaet på den foregående side har fokuseret på smerter i bevægeapparatet. Et andet redskab til at genkende smerter hos hest er **Hestens "pain face"** vist på billedet her:

Hestens "pain face" indikerer tydeligt, når hesten har ondt, men ikke hvad der forårsager denne smerte. Heste, der udviser "pain face", som ikke får en særlig høj score i forhold til de "24 smertemarkører", vil stadig kunne have en smertevoldende lidelse.

Her kan en grundig udredning af en dyrlæge være påkrævet.



Kroniske smerter

Når hesten lever med kroniske smerter, stiger dens stressniveau.

Ved forhøjet stressniveau øges kortisolkoncentrationen i blodet, hvilket kan medføre:

Dårligere immunforsvar → øget modtagelighed overfor sygdomme

Ændringer i adfærd (øget irritabilitet, bliver mere introvert, mangler overskud, mere ængstelig).

Øget risiko for mavesår i den røde del af mavesækken.

Mindsket blodforsyning til mave-tarm-kanalen og dermed øget risiko for kolik og andre fordøjelsesrelaterede problemer.

Mindsket sult og tørst.



Hvad kan du bruge denne viden til?

Med dette skema i hånden bliver du som hesteejer/træner i stand til at vurdere din hests velvære på en objektiv og systematisk måde.

Jo mere du anvender skemaet og jo flere heste du vurderer, jo bedre bliver du til at anerkende når en hest har smerter. Du kan sandsynligvis ikke erkende, hvor smerterne stammer fra, men du er ikke i tvivl om, at hesten har smerter.

Som hesteejer er du den, der kender din hest bedst.

Nogle gange oplever man små adfærdsændringer, som man ikke kan forklare, men som man ikke er i tvivl om, er der. Her kan smerteskemaet være en stor hjælp, når du skal tale med din dyrlæge.



Denne brochure kan hentes som pdf på vores hjemmeside www.bimedanordic.com